

Het verminderen van medicatiefouten

In ziekenhuizen gaat nogal wat fout op het gebied van medicatie. Het vierde thema van het VMS Veiligheidsprogramma is gericht op het verminderen van schade door medicatiefouten. Gezoeken is voor medicatieverificatie. (Paulien Spiekier)

Zij lijft een beetje verward, de oudere mevrouw die vandaag anderszins opname niet klopt. Ook bij overplaatsing en ontslag kan veel fout gaan, bijvoorbeeld omdat de patiënt weer start met een medicijn dat hij thuis alijd moest nemen. In het VMS Veiligheidsprogramma is mediatie verificatie een van de tien thema's. Mediatie verificatie is het vaststellen van de daadwerkelijk gebruikte medicatie om zo tot een actueel en waarheidsgetrouw medicatieoverzicht te komen. Een expertgroep is aan de gang gegaan en heeft gekozen voor twee bundels met maatregelen om fouten te voorkomen. Een bundel is een set van maatregelen die allemaal moeten worden genomen om tot een goed resultaat te leiden. Er is een bundel voor medicatieverificatie bij ontslag en een bij opname.

Bundel Mediatie verificatie bij opname

- Opvragen van een afleveroverzicht bij de openbare apotheek
- Het voeren van een medicatieopnamegesprek met een geschoold medewerker
- Opstellen van een actueel medicatieoverzicht
- Opstellen van een actueel medicatieoverzicht aan de hand van gegevens van de ziekenhuisapotheek, het medisch- en verpleegkundig dossier
- Uitschrijven van ontslagreceptuur en autorisatie daarvan door de

- TIPS VOOR IMPLEMENTATIE**
- In de Praktijkijdis staan tien tips.
 - Definieer het probleem, de uitdaging of de kans
 - Stel de doelen van de interventie vast
 - Beschrijf de interventie in detail
 - Ontwikkel een plan om de effectiviteit van de interventie te testen
 - Ontwikkel een implementatieplan voor teamtraining en interventie
 - Ontwikkel een monitoringplan voor continue beoordeling van de effectiviteit van de interventie
 - Ontwikkel een communicatieplan
 - Combineer de acht stappen tot een compleet plan van aanpak
 - Bespreek het plan van aanpak met sleutelpersonen

hoofdbehandelaar

- Voeren van een medicatieopnamegesprek door een geschoold medewerker
- Overdracht van een actueel medicatieoverzicht, ontslagreceptuur, evenals informatie over gestaakte of gewijzigde receptuur en de reden daarvan naar de openbare apotheek, de huisarts etc.

Het afleveroverzicht is de lijst met medicatie die de patiënt het afgelopen half jaar via zijn apotheek kreeg en wordt 24 uur voor opname opgevraagd door de ziekenhuisapotheek. Aan de hand van die lijst wordt het medicatieopnamegesprek gevoerd. Dan kan politiek incident gebeuren, bijvoorbeeld de dag voor de opname of meteen na de opname.

GESCHOOLD MEDEWERKER

En nu komt het: dat gesprek wordt gevoerd door een 'geschoold medewerker'. Carolien Sino, de verpleegkundige die namens V&VN in de projectgroep zat die de bundel ontwikkelde, herinnert zich de discussie waarbij zij het op moest nemen voor de verpleegkundige beroepsgroep. In de projectgroep ging het over de vraag welke beroepsbeoefenaren dat medicatieopnamegesprek zouden kunnen voeren. "Ook binnen de apothekerswereld is sprake van nieuwe beroepen", vertelt Sino. "Zo heb je tegenwoordig de farmaceutisch consultant en de pharmacy practitioner."

- Aan de hand van tien thema's van het VMS Veiligheidsprogramma moet de zorg in ziekenhuizen veiliger worden.
- De tien thema's zijn:
- Voorkomen van ziekenhuisinfecties na een operatie (POW).
 - Voorkomen van schade bij patiënten door sepsis (bloedsvergiftiging).
 - Vroegtijdige herkenning van patiënten met vitaal bedreigde functies.
 - Voorkomen van mediatie relatie teerde fouten, met name bij overdrachtsmomenten.

HANS OOSTRUM FOTOGRAFIE

Deze nieuwe beroepsbeoefenaren werden meteen naar voren geschoven om het medicatieopnamegesprek te voeren. Carolien Sino: "Ik heb toen geroepen: en de verpleegkundige dan? Ik vind dat de verpleging de medicatie niet 'uit handen moet geven'. Wij zijn een belangrijke schakel als het gaat om het toedienen van medicatie."

Nu prijkt ook de verpleegkundige op de lijst met 'geschoold medewerker', net als de apotheker, de apothekersassistent, de pharmacy practitioner en de farmaceutisch consultant. Het is de bedoeling dat deze beroepsbeoefenaren een aanvullende schooling krijgen op het gebied van medicatie, apothekerssystemen, veel voorkomende fouten, gebruik van middelen die zonder recept te koop zijn, en toedieningsvormen. Verder zullen de 'geschoold medewerker' worden getraind in gespreksvaardigheden, het uitvoeren van de juiste procedure en een specifieke training in het voeren van het medicatieopnamegesprek of ontslaggesprek.

Carolien Sino is verplegingswetenschapper, werkt op de Hogeschool Utrecht en hoopt te promoveren op onderzoek naar de preventie van fouten bij medicatie-inname bij oude-verpleegkundige kan worden geschoold tot 'geschoold medewerker': "Al vind ik dat er in de basiopleiding meer aandacht moet komen voor farmacotherapie. De verpleegkundig specialist is natuurlijk bij uitstek geschikt, want die hebben veel farmacotherapie in hun opleiding gehad." De beide bundels moeten erop leiden dat er minder patiënten schade oplopen door medicatiefouten bij overdrachtsmomenten. Maar er is volgens Carolien Sino op meer punten winst te boeken bij het terugdringen van medicatiefouten. Recent luidde de Inspectie voor de Gezondheidszorg nog de noodklok over de risico's van het toedienen van medicatie bij infusiestherapie thuis. De wijkverpleegkundige kan niet even een collega laten controleren of het middel in de juiste dosering wordt toegediend.

Carolien Sino: "Uit de resultaten van een meta-analyse uit 2002 dachten we dat er 200 opnames per dag plaatsvonden die medicatiegerelateerd zijn. Uit vervolgonderzoek bleek dat getal te hoog en gaat het om 50 opnames per dag. En uit een andere studie weten we dat 5,6 procent van de acute opnames en 2,4 procent van alle opnames te maken hebben met medicatie. Dus er is nog een wereld te winnen."